

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4541961

Onderwerp: **Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025 – 2028 'Standplaats Arnhem'**

Kernboodschap

We willen dat alle Arnhemmers in aanraking komen met kunst en cultuur en dat de kracht van kunst en cultuur ten volste tot zijn recht komt in de stad en de wijken. Dat betekent dat ons cultuurbeleid uit 2012 moet meebewegen met trends en ontwikkelingen in de sector en in de veranderende stad en samenleving. We presenteren nog geen nieuwe cultuurvisie, maar stellen eerst uitgangspunten met actiepunten voor de periode 2025 – 2028 vast. Er speelt veel in de sector en zowel gemeente als culturele sector staan voor stevige financiële uitdagingen. Met deze Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025 – 2028 'Standplaats Arnhem' laten we zien hoe we op weg naar een nieuwe cultuurvisie eerst werken aan een solide basis. Dat betekent aandacht voor makers in de hele keten, voor het aanbod en het publiek en voor culturele huisvesting en vastgoed. Voor de groeiende stad die Arnhem is en die ook leefbaar moet blijven, is het van belang dat ook het culturele voorzieningenniveau meegroeit. We hebben hier normeringen aan gehangen.

Voorstel

1. De Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025 -2028 'Standplaats Arnhem' vast te stellen.
2. De Referentienormen Culturele Voorzieningen gemeente Arnhem vast te stellen.

Inleiding

Hoe kunnen we met ons cultuurbeleid makers beter faciliteren? Hoe bereiken we meer inwoners en bezoekers met een breed, divers en toegankelijk kwalitatief aanbod? Hoe kan kunst en cultuur meer bijdragen aan de opgaven van de stad? Hoe maken we meer ruimte voor kunst en cultuur? De rode draad van de Uitgangspuntennota richt zich op de versterking van het maakklimaat in de stad. Een cultuurbeleid bezien vanuit het standpunt en belang van culturele en creatieve makers. Een belang als individu, als collectief en werkend in een keten. Als student, jong talent en gevestigd maker. Een beleid dat oog heeft voor wat een maker nodig heeft, zoals waar mogelijk toegang tot en verbinding met de topinstellingen en tegelijk mogelijkheden om een eigen publiek te bereiken. Een beleid dat inzet op ontwikkelruimte, zowel in financiële zin als in ruimtelijke zin, als in coachende en begeleidende zin. Zoals de verdere professionalisering van hun beroepspraktijk. Een beleid dat ook smoel, karakter, identiteit en profiel geeft aan Arnhem als culturele stad. Namelijk een stad waar in relatieve rust en luwte ruimte wordt geboden aan experiment en ontwikkeling, maar waar tegelijk

vernieuwing centraal staat en spannende en nog onbekende kunst en cultuur getoond en gepresenteerd wordt. Een stad ook waar de bijkomende grootstedelijke dynamiek en problematiek kunst maatschappelijke betekenis geeft. En waar de verbeeldings- en ontwerpkraft van makers bijdraagt aan opgaven van de stad.

Beoogd effect

Het beoogde effect is een kwalitatief, vernieuwend cultuuraanbod dat breed, divers en toegankelijk is voor alle Arnhemmers en bezoekers en in verbinding staat met de stad en de regio.

De doelen van de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid zijn:

1. *Beter faciliteren van makers*

We versterken de hele keten van het culturele makerschap: van jong tot oud, van amateur tot professional, van geschoold tot autodidact en van populair tot experimenteel.

2. *Groter cultuurbereik door een diverser, breder en toegankelijker cultuuraanbod*

We willen dat kunst en cultuur er voor alle Arnhemmers is. Dat betekent op sommige plekken meer aanbod (Arnhem-Zuid), maar vooral ook meer passend aanbod, dat ook vraaggestuurd tot stand zal (moeten) komen. En ook ruimte voor nieuwe genres, kunstvormen en -uitingen met andere manieren van kunstbeleving, waar meer jongeren zich tot aangetrokken voelen en mee bereikt worden.

3. *Meer fysieke ruimte voor kunst en cultuur*

We willen meer studio's, werkplaatsen, repetitieruimtes en broedplaatsen realiseren. Maar ook de gemeentelijke culturele voorzieningen op peil houden met de optie deze ook door kleinere partijen te laten benutten. En een cultureel voorzieningenniveau dat meegroeit met de groei van de stad. Via het nog te ontwikkelen Integraal Accommodatiebeleid worden ook de mogelijkheden op ruimtegebruik voor en door cultuur meegenomen binnen het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.

4. *Een sterke culturele sector*

We werken aan een flexibel subsidiehuis waar alle culturele spelers toegang tot hebben. Waarbij het werken met de drie culturele codes (Code Fair Practice, Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie) is ingebed in het denken en handelen van culturele organisaties, instellingen en makers. En verdere professionalisering van instellingen en beroepspraktijk van makers, kennisdeling en ontmoeting bijdragen aan de ontwikkeling en vernieuwing van de sector.

Argumenten

1.1 *Met deze uitgangspuntennota laten we zien welke weg we inslaan voor de komende jaren.*

We presenteren nog geen nieuwe cultuurvisie, maar stellen eerst uitgangspunten met actiepunten voor de periode 2025 – 2028 vast (zie [Proces vernieuwing cultuurbeleid Arnhem - iBabs Publieksportaal](#)). Zo werken we eerst aan een solide basis voordat we een cultuurvisie opstellen. In 2024 publiceert de Raad voor Cultuur haar stelseladvies '[Toegang tot cultuur](#)'. We verwachten dat dit tot veranderingen leidt voor de wijze waarop het landelijke cultuurbestel vanaf 2029 wordt ingericht en dat dit ook gevolgen heeft voor Arnhem.

We draaien nu aan enkele knoppen om in de komende jaren het hoofd te kunnen bieden aan alle ontwikkelingen in de sector en daarbuiten en zo ook beter kunnen inspelen op genoemde landelijke ontwikkelingen. De Uitgangspuntennota zien we als het startpunt om het traject richting een nieuwe cultuurvisie verder in gezamenlijkheid en partnerschap met de sector en de stad op te stellen. Zodat iedereen eigenaarschap voelt over en draagvlak ontstaat voor een nieuwe cultuurvisie. De nota is dan ook een nadrukkelijke uitnodiging aan de sector om mee te denken en te doen. Dat gebeurt mede in de vorm van een gezamenlijke strategische gespreksagenda (zie paragraaf Uitvoering).

1.2. Het actualiseren van het Arnhems cultuurbeleid is noodzakelijk om te anticiperen op ontwikkelingen om ons heen.

De cultuurnota STROOM uit 2012 is tussentijds geëvalueerd (2016) en geactualiseerd (2020). Het is een stapeling van nota's geworden en er is behoefte aan een nieuw en helder verhaal waar het Arnhemse cultuurbeleid voor staat. De groei van de stad, een veranderende bevolkingssamenstelling, een toenemende tweedeling in de samenleving en de spanningen die dat met zich meebrengt: kunst en cultuur verhouden zich daartoe en zijn onderdeel van een brede maatschappelijke agenda. De sector zelf kent ook de nodige opgaven. Veranderende behoeften en gedrag van een nieuwe, divers samengestelde generatie publiek vragen de nodige innovatie en samenwerking. Meer diversiteit in de culturele organisaties en een eerlijke beloning van makers vragen om andere manieren van werken en keuzes in de bedrijfsvoering. Financieel is het met stijgende kosten en minder of niet meestijgende inkomsten onverminderd spannend. Zowel gemeenten als culturele sector staan voor stevige financiële uitdagingen. Het is kortom belangrijk te blijven werken aan een solide basis voor kunst en cultuur in onze stad.

1.3. Belangrijke bouwstenen zijn een drietal onderzoeken die wij in de aanloop naar de Uitgangspuntennota hebben laten doen.

Blueyard heeft een voornamelijk kwalitatieve analyse gemaakt van de staat van de culturele sector in Arnhem en de maatschappelijke en economische uitdagingen waar deze voor staat. Mede in het licht van landelijke trends en ontwikkelingen. Daarnaast is een Sectoranalyse Podiumkunsten in Arnhem opgesteld. Onderdeel hiervan is een analyse van de popcultuur in Arnhem. Via interviews en rondetafelgesprekken is de sector en de stad bij deze onderzoeken betrokken en is input opgehaald. Met het oog op de groeiende stad die Arnhem is heeft Sweco Nederland onderzoek gedaan naar Referentienormen Culturele Voorzieningen. De belangrijkste aanbevelingen en aandachtspunten van deze rapporten hebben waar nodig een plek gekregen in de Uitgangspuntennota.

De rapporten zijn bijlagen bij deze Uitgangspuntennota.

1.4. Met het vaststellen van de uitgangspuntennota zetten we in de komende periode een aantal nieuwe accenten.

We noemen hier de belangrijkste:

- Ontwikkeling van een breed gedeelde en gedragen visie op talentontwikkeling in de podiumkunsten samen met de sector.
- Het beschikbaar maken van meer ruimtes om te repeteren, te ontwikkelen, te produceren en te

presenteren (inclusief zogenaamde regelloze ruimtes).

- Het versterken van de relatie tussen makers en publiek, zoals inzet op stadsbrede programmering en een gezamenlijke aanpak van publieksonderzoek en –bereik (bv. via het Culturele Doelgroepenmodel).
- Meer aandacht voor kunst en cultuur in de wijk (w.o. Arnhem-Zuid) en de bijdrage aan maatschappelijke opgaven (Nationaal Programma Arnhem Oost).
- We gaan werken met een onafhankelijke en deskundige adviescommissie die de in te dienen meerjarenbeleidsplannen van de basis- en meerjarenvoorzieningen beoordeelt aan de hand van heldere beleidskaders en subsidiecriteria en waarvan de culturele codes (Code Fair Practice, Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie) onderdeel zijn. We introduceren ook een onafhankelijke en deskundige toets op professioneel kunstenaarschap bij de toewijzing van ateliers.
- In onze subsidieregelingen komt meer ruimte voor de nieuwe generaties makers, nieuwe disciplines en genres onderzoek en experiment en nacht- en popcultuur.

2.1. *Met de groei van de stad neemt de behoefte aan culturele voorzieningen toe.*

Arnhem groeit tot 2040 met ruim 23.000 inwoners. Voornamelijk door verschillende binnenstedelijke ontwikkelingen. Het toevoegen van woningen heeft een direct effect op de voorzieningenbehoefte, zowel commercieel als maatschappelijk. Voor de groeiende stad die ook leefbaar is en een zogenaamde 'quality of life' moet hebben, is het van belang dat ook het culturele voorzieningenniveau meegroeit. Daarnaast heeft Arnhem een belangrijke regionale en op sommige vlakken landelijke betekenis als het gaat om verschillende culturele functies en instellingen. Met de groei van de stad én het aantal inwoners in de regio en het land, neemt ook op deze manier de behoefte aan culturele voorzieningen toe.

Voor culturele voorzieningen heeft de gemeente geen directe wettelijke taak. Doordat cultuur echter dusdanig bijdraagt aan een aantrekkelijke en leefbare stad, en deze voorzieningen niet altijd vanzelf een plek binnen gebiedsontwikkelingen krijgen, is het belangrijk hier wel normeringen aan te hangen.

Om die reden hebben we als onderdeel van deze uitgangspuntennota referentienormen voor culturele voorzieningen opgesteld, die met deze uitgangspuntennota ook worden vastgesteld. De referentienormen zijn een richtsnoer om in gebiedsontwikkelingen van nieuwe, maar ook in bestaande wijken voldoende onderbouwde ruimte voor culturele voorzieningen te claimen en bovendien het gesprek tussen het sociale en het fysieke domein te faciliteren. Ze helpen met het maken van bewust afgewogen integrale (bestuurlijke) keuzes. De referentienormen zijn geen wetmatigheid. Bij gebiedsontwikkelingen worden de ruimteclaims stap voor stap omgezet in concrete projecten. Ze bieden daarmee ook houvast in gesprekken met (ontwikkellende) partijen binnen een gebiedsontwikkeling. Zonder referentienormen bestaat het risico dat te laat duidelijk wordt hoeveel en waar voorzieningen nodig zijn. Uiteindelijk draagt het richtinggevende normenkader bij aan leefbare en toekomstbestendige en veerkrachtige wijken en stadsdelen, waar het prettig leven is voor inwoners en een aantrekkelijk komen voor bezoekers.

Net als voor onderwijshuisvesting stellen we ook voor cultuur een Integraal Huisvestingsplan (IHPC) op, inclusief een investeringsplanning. We leggen dat IHPC apart ter besluitvorming voor aan de raad.

Een IHPC is zowel een ambitiedocument als - mede aan de hand van de referentienormen - een planningsdocument waarmee inzichtelijk wordt welke middelen en investeringen nodig zijn om het gemeentelijk cultureel vastgoed aan de gestelde beleidsdoelstellingen te laten voldoen. Het IHPC gaat in op de bestaande onderhoudsopgave, de kwalitatieve en kwantitatieve vraagontwikkeling, en de duurzaamheidsopgave.

In de periode tot 2040 komt er druk te liggen op bijna alle soorten culturele voorzieningen. Voor de functies openbare bibliotheek, kunstopodium, broedplaatsen en repetitieruimte voor amateurkunst is die druk acuut. We hanteren de referentienormen voor cultuur in samenhang met de referentienormen voor andere maatschappelijke voorzieningen die zijn opgenomen in de Arnhemse ruimtebalans. En brengen die in bij de verschillende gebiedsontwikkelingen. Dan vindt een integrale afweging plaats om tot de juiste keuzes te komen in de schaarse ontwikkelruimte. Daarnaast worden via het nog te ontwikkelen Integraal Accommodatiebeleid de mogelijkheden op ruimtegebruik voor en door cultuur meegenomen binnen het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.

2.2. We stellen de referentienormen culturele voorzieningen gemeente Arnhem vast.

De referentienormen culturele voorzieningen zijn opgenomen in bijlage 2 van de Uitgangspuntennota. In de uitgebreide rapportage van Sweco is aangegeven hoe de referentienormen per culturele voorziening op basis van kwantitatieve en kwalitatieve argumenten tot stand zijn gekomen. De rapportage geeft daarnaast inzicht in de ruimtebehoefte en biedt aanknopingspunten voor de ruimtelijke en financiële vertaling van de behoefte. En er worden handvaten gegeven voor de mogelijkheden van de gemeente in de realisatie van de culturele voorzieningen. De rol van een gemeente varieert per situatie, afhankelijk van onder meer het tijdsgewricht, ontwikkelingen in de markt en het type gebiedsontwikkeling en type culturele voorziening.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Met de uitvoering van de Uitgangspuntennota kan er spanning ontstaan op de beschikbare middelen en capaciteit

In de uitgangspuntennota zijn ook ambities opgenomen waarvoor aanvullende middelen noodzakelijk zijn die nu niet beschikbaar zijn. Het betreft onder andere knelpunten op het gebied van stijgende lasten en fair pay en aflopende incidentele budgetten. Dit heeft mogelijk gevolgen voor het cultuuraanbod in de stad. Uitvoering van deze ambities is afhankelijk van beschikbare middelen. Of er bij de begrotingsbehandeling extra middelen toegevoegd moeten worden is een integrale afweging die bij de begroting gemaakt moet worden.

2.1. Het hanteren van de referentienormen voor culturele voorzieningen is een leidraad, maar geen wetmatigheid.

Er zal per gebiedsontwikkeling en project integraal en op basis van de Arnhemse ruimtebalans afgewogen moeten worden of hoeveel en welke culturele voorzieningen worden opgenomen. Voor de realisatie zijn aparte uitvoeringsbesluiten nodig. Besluitvorming hierover zal via afzonderlijke voorstellen aan uw raad worden voorgelegd.

Participatie

Deze Uitgangspuntennota Cultuurbeleid is in samenspraak met de culturele sector en de stad tot stand gekomen. We zijn in het voorjaar van 2024 gestart met de adviesopdrachten die hebben gediend als bouwstenen voor deze nota. Bij de kwalitatieve analyse naar de staat van de sector en de sectoranalyse podiumkunsten zijn vertegenwoordigers uit de culturele sector, het (kunstvak)onderwijs en de stad door de onderzoekers actief betrokken. Dat gebeurde via interviews en rondetafelgesprekken over verschillende thema's: 'makers', 'ruimte voor ontwikkeling en vernieuwing', 'educatie en participatie', 'de culturele codes', 'cultuur in Nationaal Programma Arnhem Oost' en 'Arnhem in 2035'. Daarbij is gesproken over de richting van het cultuurbeleid en kwam aan de orde wat ze belangrijk vinden en wat ze op dit moment missen of mogelijk veranderd willen zien.

Nog voor deze uitgangspuntennota werd opgesteld zijn de belangrijkste conclusies uit de onderzoeksrapporten gedeeld met de culturele sector in Arnhem. We hebben vervolgens in een stadsgesprek 'Kunst moet stromen' de belangrijkste aandachtspunten voor de stad opgehaald. Daarnaast hebben we een aantal spontane reacties uit het veld ontvangen: 'Handreiking nieuwe cultuurvisie' van Cultuur Netwerk Arnhem (CNA), een reactie van het Platform Amateurkunst Arnhem, 'Hiphop Manifest 026' van de HipHopHub en 'DURF. Manifest door en voor jonge en beginnende makers van Arnhem' van een collectief van jonge en beginnende makers. De gesprekken hierover met de initiatiefnemers waren zeer constructief. Dat geldt ook voor een bijeenkomst met een vertegenwoordiging van ArtEZ. Waar nodig en mogelijk hebben aandachtspunten een plek gekregen in deze uitgangspuntennota. Tot slot hebben we medio februari 2025 een presentatie gegeven aan en zijn we in gesprek gegaan met de sector en de stad over de hoofdlijnen van de Uitgangspuntennota. Daar voelden we draagvlak voor de uitgangspunten en richting in de komende jaren en het gezamenlijke traject naar een nieuwe cultuurvisie vanaf 2029.

Financiën

De actiepunten zoals opgenomen in de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025 -2028 'Standplaats Arnhem' worden vanuit de reeds beschikbaar gestelde middelen bekostigd. Bij de begrotingsbehandeling in 2023 zijn extra programmamiddelen voor cultuur beschikbaar gesteld. Hiervan wordt voorgesteld € 200.000 in te zetten voor acties op het gebied van ontwikkeling en experiment. Daarnaast zijn er een aantal actiepunten die maatregelen betreffen die meer in randvoorwaardelijke zin nodig zijn, zoals het kunnen werken met een externe adviescommissie, het samen met de sector opstellen van een gezamenlijke visie op talentontwikkeling en het aanstellen van een nachtburgemeester om de nachtcultuur in Arnhem te ondersteunen. Deze maatregelen kunnen worden gedekt in de cultuurbegroting

In de uitgangspuntennota zijn ook ambities opgenomen waarvoor aanvullende middelen noodzakelijk zijn die nu niet beschikbaar zijn. Het betreft onder andere knelpunten op het gebied van stijgende lasten en fair pay en aflopende incidentele budgetten (zoals *streetart*, gratis cultuur voor jongeren, landelijke specifieke uitkering (SPUK) impuls jongerencultuur en gemeentelijke capaciteit (fte)). Uitvoering van deze ambities is afhankelijk van beschikbare middelen. Of er bij de begrotingsbehandeling extra middelen toegevoegd moeten worden is een integrale afweging die bij de begroting gemaakt moet worden.

RAADSVOORSTEL

Daarnaast worden middels dit raadsvoorstel de Referentienormen voor Culturele Voorzieningen in de gemeente Arnhem vastgesteld. Deze normen gelden als richtlijnen bij gebiedsontwikkelingen en stedelijke transformaties. Het vaststellen van deze referentienormen heeft dan ook geen directe financiële consequenties. Mede op basis van de referentienormen wordt een integraal huisvestingsplan voor culturele voorzieningen opgesteld. In dit plan zal inzichtelijk worden gemaakt welke middelen en investeringen nodig zijn om het gemeentelijk cultureel vastgoed aan de gestelde beleidsdoelstellingen te laten voldoen. Het op basis van het Integraal Huisvestingsplan Cultuur beschikbaar stellen van een oplopende reeks kapitaallasten vergt een apart besluit dat via een Perspectiefnota of Begroting aan de raad wordt voorgelegd. De afzonderlijke investeringsbeslissingen worden vervolgens per project aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Uitvoering

In de Uitgangspuntennota zijn actiepunten voor de komende jaren opgenomen. Na vaststelling van de nota wordt gestart met de uitvoering hiervan. Waar nodig en relevant worden daarbij partijen uit de culturele sector en de stad betrokken.

Om de dialoog tussen gemeente, culturele sector en het (kunstvak)onderwijs te versterken en levendig en actueel te houden, stellen we tevens in een samenwerking een strategische gespreksagenda op. De gemeente voert de regie op deze agenda. Per onderwerp op de agenda kijken we samen hoe we ermee aan de slag gaan, waar we verantwoordelijkheden beleggen en welke overlegstructuren er dan nodig zijn. De eerste selectie van onderwerpen die aandacht verdienen zijn: talentontwikkeling; publieksbereik, zichtbaarheid en draagvlak; huisvesting en ruimtegebruik; stadsbrede programmering; cultureel ondernemerschap en bedrijfsvoering; duurzaamheid; toepassen van de culturele codes; verbinding met andere domeinen.

Communicatie

Veel partijen uit de culturele sector en de stad hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de Uitgangspuntennota. Zij worden geïnformeerd als de nota is vastgesteld. We publiceren de nota op onze website en maken deze bekend via sociale media.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad:

- Bijlage 1 - Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025 – 2028 'Standplaats Arnhem'.
- Bijlage 2 - Adviesrapport 'Arnhem, creatieve stad van verbinding' van Blueyard (5 augustus 2024).
- Bijlage 3 - Adviesrapport Sectoranalyse Podiumkunsten Arnhem van Lighthart/Zoutman/Mamahit (1 september 2024).
- Bijlage 4 - Adviesrapport 'referentienormen culturele voorzieningen gemeente Arnhem' van Sweco Nederland (30 juli 2024).
- Bijlage 5 - 'Handreiking nieuwe cultuurvisie' van Cultuur Netwerk Arnhem (CNA)
- Bijlage 6 - 'DURF. Manifest door en voor jonge en beginnende makers van Arnhem' van een collectief van jonge en beginnende makers.
- Hiphopmanifest 026 van de [HipHopHub](#) (alleen online).

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4541961

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 april 2025;
gelet op artikel 147, lid 2 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025 -2028 'Standplaats Arnhem' vast te stellen.
2. De Referentienormen Culturele Voorzieningen gemeente Arnhem vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,